Vol 34
Nru 179
Jannar - Marzu 2013

L-ART Imqaddsa

RIVISTA BIBLIKA

L-Art Imqaddsa

Rivista Biblika
li toħroġ kull tliet xhur
mill-Kummissarjat tal-Art
Imqaddsa tal-Provinċja
Franġiskana Maltija

EDITUR:
P. Twanny Chircop OFM
Kummissarju
tal-Art Imqaddsa

BORD EDITORJAL:
P. Marcello Ghirlando OFM
P. Noel Muscat OFM
Mr. Louis Casha

DISTRIBUZZJONI:
Fra. Lorrie Zerafa OFM

ABBONAMENT:
€10 fis-sena
€15 jew aktar Sostenitur

Kummissarjat
tal-Art Imqaddsa
8, Triq Santa Luċija,
Valletta, VLT 1213
Malta.
Tel: 2124 2254

DISINN U STAMPAR:
Best Print Co. Ltd

Il-Materjal kollu li jidher
f'din ir-Rivista
huwa Copyright ©
tal-Kummissarjat tal-Art
Imqaddsa u l-Edizzjoni
TAU, 2012

comalt@ofm.org.mt
www.ofm.org.mt

Qoxra Quddiem:
San Franġisk ta' Assisi

Werrej

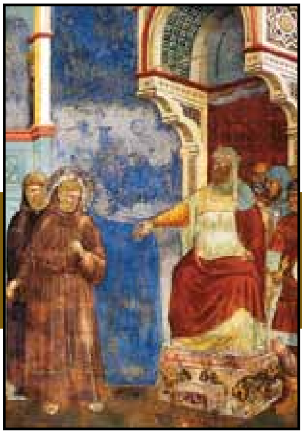

6

15

19

25

6 **Storja tal-Franġiskani fl-Art Imqaddsa L-Ewwel Kunvent tal-Franġiskani f'Ġerusalemm**

15 **L-Ispirtu tat-talb fil-Vanġelu ta' San Luqa**

19 **Is-Saċerdozju ta' Kristu f'solidarjetà magħna l-Bnedmin (Lhud 5,1-4)**

25 **Il-Qawwa u l-Glorja tal-Fidi fl-Ittra lil-Lhud, Kapitlu II (L-Ewwel Parti)**

35 **Il-Lhud fl-Evanġelju skont San Luqa u fl-Atti tal-Appostli (I)**

35

Editorjal

ta' Patri Twanny Chircop ofm

ILMA JAGĦLI FIL-LVANT NOFSANI

Li titkellem dwar l-Art Imqaddsa u l-preżenza tal-Franġiskani fis-Santwarji tal-Fidwa mhux biss diskors reliġjuż. Ċertament ma tistax tifred il-preżenza tal-Kristjani f'dan ir-reġjun minn dak li qed jiġri madwarhom fil-kamp politiku, soċjali u ekonomiku.

Qabel xejn ma ninsewx li l-espressjoni Art Imqaddsa ma tirreferix biss għal dak ir-reġjun li nistgħu nsejħulu ċ-ċentru, u li fih jinsabu l-maġġoranza tas-Santwarji tal-Fidwa u tat-tifkiriet bibliċi (il-Galilija, is-Samarija u l-Lhudija) inklużi fl-iStat ta' Israel u fit-Territorji tal-Awtorità Palestinjana, b'Ġerusalemm bħala ċ-ċentru l-aktar importanti. L-Art Imqaddsa tinkludi wkoll reġjuni oħrajn li jissemmew fil-Bibbja u li minnhom ukoll għaddew Ġesù, l-appostli u l-ewlenin insara: l-Eġittu, il-Ġordanja, il-Libanu, is-Sirja. Santwarji importanti f'dawn il-pajjiżi jinkludu l-Muntanja Sinaj (Eġittu), il-Muntanja Nebo (Ġordanja), Tir u Sidon (Libanu), il-Memorjal tal-Konverżjoni ta' San Pawl f'Damasku (Sirja). Ħafna minn dawn it-tifkiriet huma taħt il-kura tal-Franġiskani tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa.

Nafu x'qiegħed jiġri f'dawn l-aħħar xhur f'dawn ir-reġjuni. L-aħbarijiet jinkwetawna. Donnu hemm borma tagħli bl-ilma jbaqbaq fiha. U l-komunitajiet tal-Insara li jgħixu f'dawn il-pajjiżi jinsabu jgħumu f'dan l-ilma jbaqbaq.

Fl-Eġittu l-bidla mill-poter dittatorjali tal-ex-President Hosni Mubarak għal dik

...editorjal

Ilma jagħli fil-lvant nofsani

li suppost hi sistema demokratika ta' gvern, attwalment immexxija mill-President Mohamed Morsi u mill-partit tal-"Aħwa Musulmani", għalkemm esternament jidher li qed jirnexxielu jipprovdi ċerta stabilità fil-pajjiż, mill-banda l-oħra xejn ma jawgura riżq għall-preżenza Kristjana, l-aktar għall-Knisja Kopta Ortodossa, li tħaddan mal-10 miljuni. Mhux l-ewwel darba li saru atti ta' vjolenza fuq Insara u fuq knejjes Insara u ma tantx jidher li din il-persekuzzjoni sistematika qed tiġi kkontrollata mill-awtoritajiet ċivili u militari. Dan minkejja li, fl-Eġittu, il-preżenza Kristjana tmur lura għall-bidu nett, bil-Patrijarkat ta' Lixandra u bil-preżenza tal-monakeżimu sa mit-3 seklu (S. Anton Abbati, S. Pakomju).

Il-Ġordanja hi pajjiż li għadu stabbli. Il-familja rjali Ħaxxemita tar-Re Abdullah II għadha forza li tgħaqqad flimkien id-diversi tribujiet, u l-pajjiż igawdi livell ta' ħajja deċenti, minkejja l-kriżi ekonomika mondjali. F'Amman il-Franġiskani għandhom wieħed mill-akbar kulleġġi tal-pajjiż. Min-Nebo huma jmexxu ċentru ta' riċerka arkeoloġika li ħarġet għad-dawl fdalijiet ta' għexieren ta' knejjes u monasteri Biżantini, xhieda li l-Ġordanja kienet pajjiż kollu nisrani fis-sekli 4-7. Hemm libertà reliġjuża għad-diversi Knejjes Insara preżenti fil-pajjiż. Imma ma jonqsux mumenti ta' tensjoni, l-aktar minn elementi fanatiċi ta' fundamentalisti islamiċi li mhux l-ewwel darba wettqu attakki terroristiċi biex jaqilbu taħt fuq l-ordni soċjali. Il-fatt li s-Sirja u l-Iraq huma hekk qrib il-Ġordanja jkompli jħasseb lil kull min għandu għal qalbu l-istabilità politika tal-pajjiż u s-sigurtà tal-minoranza Kristjana li tgħix fih.

Il-Libanu hu pajjiż żgħir, imma kburi bl-istorja u s-sbuħija naturali tiegħu. Ġie maħsub bħala eżempju ta' konvivenza paċifika bejn Kristjani, Musulmani Sunniti, Musulmani Xi'iti u Drużi. Il-gvern demokratiku tiegħu jiggarantixxi libertà ta' espressjoni reliġjuża u kulturali, marbuta wkoll mal-pajjiżi tal-punent. Imma xorta waħda ma naqsux fil-Libanu tensjonijiet u gwerer. Dan il-pajjiż ġojjel ta' spiss kellu jsofri minn gwerer bejn stati viċini, Israel u Sirja b'mod partikulari, li ppreferew jilagħbu l-gwerra fih u mhux f'pajjiżhom stess. Fejn qabel il-preżenza Kristjana fil-Libanu, rappreżentata l-aktar mill-Knisja Maronita, kienet 'il fuq mill-50% tal-popolazzjoni, illum l-Insara

jlaħħqu madwar 35% għax ħafna emigraw minħabba l-gwerer ta' dawn l-aħħar tletin sena.

L-akbar traġedja, kif nafu, qed tinvolvi s-Sirja. Dan il-pajjiż jinsab taħt reġim dittatorjali u militari, immexxi mill-President Bashar al-Assad li wiret il-poter fl-2000 minn missieru Hafez al-Assad. Il-familja Assad tappartjeni għat-tribù minoranza ta' Alawiti, li huma setta Musulmana. Il-maġġoranza tal-popolazzjoni tas-Sirja hi magħmula minn Musulmani Sunniti. L-Insara huma minoranza. Sal-lum, minkejja l-metodi dittatorjali tar-reġim (Partit Soċjalista Ba'ath), kien hemm tolleranza tal-Insara, hekk li l-Franġiskani jmexxu żewġ parroċċi f'Damasku, parroċċa kbira f'Aleppo, u parroċċi iżgħar fil-port ta' Lattakia, u fl-irħula tal-wied tax-xmara Oronte: Ghassanieh, Yacoubieh u Knayeh. Il-Franġiskani jħarsu wkoll żewġ santwarji: il-Memorjal ta' San Pawl u d-Dar ta' Sant'Ananija, f'Damasku.

Il-gwerra ċivili qed tagħmel ħerba mill-Insara tas-Sirja. Ħafna ħarbu lejn il-Libanu. Sa issa l-Franġiskani għadhom f'posthom, imma hemm biża' dwar il-futur tal-kunventi, knejjes, u komunitajiet Insara f'dan il-pajjiż, l-aktar għax l-oppożizzjoni għal Assad hi f'idejn fundamentalisti islamiċi, li jridu stat islamiku bħall-Iran. Dan ikun ifisser it-tmiem tal-komunità Kristjana.

Sfortunatament id-demokraziji tal-punent (USA u Unjoni Ewropea) ma jifhmux li, fil-Lvant Nofsani, ħlief fil-każ ta' Israel, ma tistax teżisti demokrazija kif nafuha aħna. Dan kien l-iżball fl-Afghanistan u fl-Iraq. Tneħħew dittaturi krudili, imma flokhom daħlet anarkija mhux demokrazija. Fuq kollox, jekk il-maġġoranza Sunnita tieħu f'idejha r-riedni tat-tmexxija hemm il-periklu li l-minoranzi, fosthom l-Insara, jsofru persekuzzjoni sħiħa. Il-Franġiskani tal-Kustodja tal-Art Imqaddsa li jgħixu f'dan l-ilma jbaqbaq flimkien mal-Insara ta' dawn il-pajjiżi jistgħu jkunu vittmi ta' din il-vjolenza. Il-periklu narawh kullimkien fejn seħħet dik li tissejjaħ "ir-rebbiegħa Għarbija". Il-Libja, pajjiż viċin tagħna, hu eżempju ta' intolleranza li tikber kontra l-Insara. Tkun ħasra li l-Insara jisparixxu proprju mir-reġjun li fih il-Kristjaneżimu żviluppa sa mill-bidu nett, jiġifieri l-Lvant Nofsani. Tkun ħasra li l-konvivenza paċifika bejn ir-reliġjonijiet li kienet teżisti għal tant snin, anke taħt dittatura militari, issa tispiċċa f'isem demokrazija falza li qed turi ruħha biss bħala anarkija perikoluża.